

Regeringens proposition

2001/02:117

om utländska förvaringsinstitut

Prop.
2001/02:117

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 4 april 2002

Göran Persson

Bosse Ringholm
(Finansdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller förslag till ändring i bland annat lagen (1990:1114) om värdepappersfonder. Förslaget gäller regleringen av utländska förvaringsinstitut och innebär en anpassning till gällande EG-direktiv på området. Genom ändringen kommer endast banker och kreditinstitut med säte i Sverige samt filialer till banker och kreditinstitut med säte i ett annat land inom EES att kunna vara förvaringsinstitut åt en svensk värdepappersfond.

Den nya lagstiftningen föreslås träda i kraft den 1 augusti 2002.

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Lagtext	4
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1990:1114) om värdepappersfonder	4
2.2	Förslag till lag om ändring i bankrörelselagen (1987:617)	5
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1610) om finansieringsverksamhet.....	6
3	Ärendet och dess beredning.....	7
4	Ändrade regler för utländska förvaringsinstitut.....	9
4.1	Bakgrund	9
4.2	Utländska förvaringsinstitut	9
5	Ekonomiska konsekvenser och konsekvenser för små företag.....	11
6	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	12
7	Författningskommentar.....	13
7.1	Förslaget till lag om ändring i lagen (1990:1114) om värdepappersfonder	13
7.2	Förslaget till lag om ändring i bankrörelselagen (1987:617)	13
7.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1992:1610) om finansieringsverksamhet.....	13
Bilaga 1	Remissinstanser som har yttrat sig över Promemoria om utländska förvaringsinstitut.....	14
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 4 april 2002	15
	Rättsdatablad.....	16

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (1990:1114) om värdepappersfonder,
2. lag om ändring i bankrörelselagen (1987:617),
3. lag om ändring i lagen (1992:1610) om finansieringsverksamhet.

2 Lagtext

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:1114) om värdepappersfonder

Härigenom föreskrivs att 11 och 14 §§ lagen (1990:1114) om värdepappersfonder skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 §¹

Fondverksamhet får inte utövas utan tillstånd av Finansinspektionen.

Tillstånd får ges om

1. aktiebolaget registrerats,
2. fondbestämmelserna godkänts för den eller de värdepappersfonder som bolaget avser att förvalta, och
3. bolaget inte är olämpligt att utöva verksamheten.

Om förvaringsinstitutet är en utländsk bankfilial får Finansinspektionen som ett villkor för tillståndet föreskriva att de tillgångar som ingår i en värdepappersfond skall förvaras här i landet om de inte skall förvaras hos ett utländskt förvaringsinstitut enligt 15 § tredje stycket.

Är förvaringsinstitutet en i Sverige etablerad filial till en bank eller ett kreditinstitut med säte inom EES får Finansinspektionen som ett villkor för tillståndet föreskriva att de tillgångar som ingår i en värdepappersfond skall förvaras här i landet om de inte skall förvaras hos ett utländskt förvaringsinstitut enligt 15 § tredje stycket.

14 §

För varje värdepappersfond skall det finnas ett förvaringsinstitut. Förvaringsinstitutet skall vara en bank eller ett annat kreditinstitut.

För varje värdepappersfond skall det finnas ett förvaringsinstitut. Förvaringsinstitutet skall vara en bank eller ett annat kreditinstitut *med säte i Sverige eller en i Sverige etablerad filial till en bank eller ett kreditinstitut med säte inom EES.*

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2002.

¹ Senaste lydelse 1992:1320.

Härigenom förskrivs att 2 kap. 2 § bankrörelselagen (1987:617)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

2 §²

En bank får, med iakttagande av vad som föreskrivs i detta kapitel,

1. låna upp medel, bland annat genom att ge ut obligationer eller andra jämförbara fordringsrätter,

2. lämna och förmedla kredit, bland annat i form av konsumentkredit och kredit mot panträtt i fast egendom eller i fordringar,

3. medverka vid finansiering, bland annat genom att förvärva fordringar och upplåta lös egendom till nyttjande (leasing),

4. förmedla betalningar,

5. tillhandahålla betalningsmedel,

6. ikläda sig garantiförbindelser och göra liknande åtaganden,

7. medverka vid värdepappersmissioner,

8. lämna ekonomisk rådgivning,

9. förvara värdepapper,

10. bedriva rembursverksamhet,

11. vara förvaringsinstitut för värdepappersfonder,

11. vara förvaringsinstitut för värdepappersfonder *under de förutsättningar som föreskrivs i lagen (1990:1114) om värdepappersfonder,*

12. medverka vid försäljning av försäkringstjänster,

13. tillhandahålla inkassotjänster,

14. tillhandahålla bankfackstjänster,

15. driva valutahandel,

16. driva värdepappersrörelse under de förutsättningar som föreskrivs i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse, samt

17. lämna kreditupplysning under de förutsättningar som föreskrivs i kreditupplysningslagen (1973:1173).

En bank får vidare driva verksamhet som har naturligt samband med inlåning eller med verksamhet som anges i första stycket 1–15.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen får meddela närmare föreskrifter om vilken verksamhet en bank får bedriva.

Om det finns särskilda skäl får en bank tillåtas att tillhandahålla posttjänster. Frågor om sådant tillstånd prövas av Finansinspektionen. Årenden som är av principiell betydelse eller av synnerlig vikt prövas dock av regeringen.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2002.

¹ Lagen omtryckt 1996:1001.

² Senaste lydelse 1999:222.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1610) om finansieringsverksamhet

Prop. 2001/02:117

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 1 § lagen (1992:1610) om finansieringsverksamhet¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

1 §²

Ett kreditmarknadsföretag får endast driva finansieringsverksamhet och verksamhet som har ett naturligt samband därmed.

Kreditmarknadsföretaget får, med iakttagande av vad som föreskrivs i detta kapitel, i sin verksamhet bland annat

1. låna upp medel, bland annat genom att ge ut obligationer och andra jämförbara fordringsrätter,

2. lämna och förmedla kredit, bland annat i form av konsumentkredit, kredit mot panträtt i fast egendom och i fordringar,

3. medverka vid finansiering, bland annat genom att förvärva fordringar och upplåta lös egendom till nyttjande (leasing),

4. förmedla betalningar,

5. tillhandahålla betalningsmedel,

6. ikläda sig garantiförbindelser och göra liknande åtaganden,

7. lämna ekonomisk rådgivning,

8. förvara värdepapper,

9. vara förvaringsinstitut för värdepappersfonder,

9. vara förvaringsinstitut för värdepappersfonder *under de förutsättningar som föreskrivs i lagen (1990:1114) om värdepappersfonder,*

10. medverka vid försäljning av försäkringstjänster,

11. tillhandahålla inkassotjänster,

12. tillhandahålla värdefackstjänster,

13. driva valutahandel, samt

14. lämna kreditupplysning under de förutsättningar som föreskrivs i kreditupplysningslagen (1973:1173).

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2002.

¹ Lagen omtryckt 1996:1004.

² Senaste lydelse 1997:453.

3 Ärendet och dess beredning

Företag för kollektiva investeringar (fondföretag) kan drivas i associationsrättslig (t.ex. aktiebolag eller ekonomisk förening) eller kontraktuell form. I associationsrättsliga fondföretag ägs fondtillgångarna av företaget och spararna är aktieägare eller föreningsmedlemmar. Den kontraktuella formen är grundad på olika avtal mellan dels ett bolag eller en annan sammanslutning som förvaltar fondtillgångarna (fondbolag), dels en bank eller annat kreditinstitut som förvarar fondtillgångarna (förvaringsinstitut), dels andelsägarna. Fonden som sådan är inte något självständigt rättssubjekt.

Regler om fondföretag i kontraktuell form finns i lagen (1990:1114) om värdepappersfonder. Genom lagen har rådets direktiv 85/611/EEG av den 20 december 1985 om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondföretag), det s.k. UCITS-direktivet, genomförts i svensk lagstiftning (prop. 1989/90:153 och 1992/93:90). Direktivet innebär en harmonisering av öppna fondföretag med en viss placeringsinriktning. Dessa företag får med stöd av sin hemlandsauktorisering marknadsföras fritt inom EES. Någon möjlighet att driva öppna fondföretag i associationsrättslig form finns inte i dag enligt svensk lagstiftning.

Europaparlamentet och rådet har nyligen antagit två nya direktiv om ändringar av UCITS-direktivet.¹ De nya direktiven trädde i kraft den 13 februari 2002. Reglerna om förvaringsinstitut påverkas inte av dessa ändringar. I samband med att rådet antog sin gemensamma ståndpunkt beträffande ändringarna i UCITS-direktivet inbjöd det dock Europeiska kommissionen att inom ett år från ikraftträdandet av de nya direktiven presentera en rapport om regleringen av förvaringsinstitut enligt UCITS-direktivet och om behovet av att ändra regleringen. Om det anses lämpligt skall ett ändringsförslag bifogas rapporten.² Arbetet med denna rapport har påbörjats i UCITS Contact Committee.³

Regeringen beslutade den 22 december 1999 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att göra en kartläggning av den svenska marknaden för värdepappersfonder och andra företag för kollektiva investeringar samt en utvärdering av marknads funktionssätt (Dir. 1999:108). Utredaren skall utifrån denna analys överväga behovet av ändringar i gäl-

¹ Det första direktivet är Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/107/EG av den 21 januari 2002 om ändring av rådets direktiv 85/611/EEG om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondföretag) i syfte att införa regler för förvaltningsbolag och förenklade prospekt. Det andra direktivet är Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/108/EG av den 21 januari 2002 om ändring av rådets direktiv 85/611/EEG om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondföretag), vad gäller fondföretags investeringar.

² Följande uttalande har fogats till protokollet från Ekofin-rådets möte den 5 juni 2001: "Common position with a view to regulating management companies and simplified prospectuses:

The Council invites the Commission to present a report, within one year from the entry into force of this Directive, on the regulation of depositaries according to Directive 85/611/EEC and the need for amending the regulation, accompanied, where appropriate, by a proposal for a revision."

³ En kontaktkommitté inrättad genom UCITS-direktivet, som består av personer utsedda av medlemsstaterna samt av representanter för kommissionen.

lande regelverk och – om det behövs – föreslå ändringar i detta. Utredningen har antagit namnet Värdepappersfundsutredningen. I uppdraget ingår bland annat att utredningen skall göra en översyn av bestämmelserna om förvaringsinstitut och ta ställning till om dessa kan anses tillräckliga. Utredningen skall, efter att ha fått ett tilläggsdirektiv (dir. 2002:48), ha slutfört sitt uppdrag senast den 30 november 2002.

Fråga har nu uppkommit om de svenska reglerna för förvaringsinstitut stämmer överens med motsvarande regler i UCITS-direktivet. Enligt lagen om värdepappersfonder skall förvaringsinstitut vara en bank eller ett annat kreditinstitut. I lagstiftningen finns inga hinder mot att en svensk filial till en bank eller kreditinstitut från ett land utanför EES agerar som förvaringsinstitut för en svensk värdepappersfond. Enligt artikel 8.1 i UCITS-direktivet skall ett förvaringsinstitut antingen ha sitt stadgeenliga säte i samma medlemsstat som fondbolaget eller vara etablerat där om det har sitt stadgeenliga säte i en annan medlemsstat.

EG-kommissionen har i en skrivelse den 11 juli 2001 ifrågasatt om de svenska reglerna stämmer överens med UCITS-direktivet. I svaret på skrivelsen angavs att de svenska bestämmelserna om förvaringsinstitut trädde i kraft innan Sverige blev medlem i EU, att lagstiftningen är föremål för en översyn, att utredningen beräknas vara klar den 1 juli 2002 och att reglerna om förvaringsinstitut kommer att ses över i samband med att den nya lagstiftningen genomförs. Vidare angavs att Finansinspektionen hittills inte har beviljat något tillstånd för en filial till ett kreditinstitut från tredje land att vara förvaringsinstitut. Kommissionen har emellertid inte nöjt sig med denna förklaring utan har nu riktat en formell underrättelse till Sverige. I svaret på den formella underrättelsen har det nu aktuella lagstiftningsärendet aviserats.

I en promemoria, som har utarbetats inom Finansdepartementet, föreslås ändringar i bland annat lagen om värdepappersfonder. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över de remissinstanser som har yttrat sig finns i *bilaga 1*. Remissyttrandena finns tillgängliga i lagstiftningsärendet (dnr Fi2002/953).

Lagändringarna är av begränsad omfattning och innebär en anpassning till gällande EG-direktiv. Frågan är av så enkel beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse. Lagrådets yttrande över förslaget har därför inte inhämtats.

4 Ändrade regler för utländska förvaringsinstitut

4.1 Bakgrund

Ett väsentligt syfte med en lagstiftning om värdepappersfonder har ansetts vara att skapa tillfredsställande garantier för att den egendom som ingår i en värdepappersfond alltid hålls avskild från det förvaltande bolagets tillgångar och i övrigt förvaras på ett för fondandelsägarna betryggande sätt. Bestämmelser i detta hänseende har ansetts nödvändiga för att hindra eller försvåra att fondbolaget obehörigen förfogar över fondeegendomen eller vidtar dispositioner som strider mot fondandelsägarnas intressen.⁴ I den tidigare gällande aktiefondslagen (1974:931) infördes därför regler om en s.k. förvaringsbank. Enligt aktiefondslagen krävdes att ett bankinstitut som utsågs till förvaringsbank skulle vara svenskt, dvs. banken skulle vara bildad enligt svensk lag och således registrerad i Sverige.⁵

Aktiefondslagen upphävdes genom lagen (1990:1114) om värdepappersfonder. Av 1 § i den lagen framgår att ett förvaringsinstitut är en bank eller ett annat kreditinstitut som förvarar en värdepappersfonds tillgångar och som sköter in- och utbetalningar avseende fonden. I förarbetena till den nya lagen togs frågan om att utvidga kretsen av förvarare upp. Bland annat diskuterades om de utländska bankfilialerna skulle kunna fungera som förvaringsinstitut. Departementschefen hänvisade till att det i propositionen även föreslogs att ett fondbolag skulle kunna ha utländska ägare, t.ex. en utländsk bank. Departementschefen menade att om banken samtidigt fått regeringens tillstånd att ha en filial i Sverige skulle det vara motsägelsefullt att ett sådant fondbolag inte fick anlita sin egen bank som förvaringsinstitut på samma sätt som är vanligt förekommande beträffande de svenska bankägda fondbolagen. Han föreslog därför att även utländska bankföretag som fått regeringens tillstånd att driva bankrörelse via filial här i landet skulle kunna komma i fråga som förvaringsinstitut.⁶ Det gjordes därvid ingen åtskillnad mellan filialerna beroende på vilket land det utländska bankföretaget kom från. De ändringar som gjordes i lagen om värdepappersfonder i samband med EES-avtalet innebar inga förändringar beträffande möjligheterna för filialer till utländska företag att vara förvaringsinstitut.

4.2 Utländska förvaringsinstitut

Regeringens förslag: Ett förvaringsinstitut till en värdepappersfond skall vara en bank eller ett annat kreditinstitut med säte i Sverige eller en svensk filial till en bank eller ett kreditinstitut med säte i ett annat land inom EES.

⁴ Prop. 1974:128 s. 126.

⁵ Prop. 1974:128 s. 166 f.

⁶ Prop. 1989/90:153 s. 50.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte haft någon erinran mot förslagen men flertalet av dem har ifrågasatt om inte direktivets regler är onödigt konkurrensbegränsande.

Skälen för regeringens förslag: Av 14 § lagen om värdepappersfonder framgår att det för varje värdepappersfond skall finnas ett förvaringsinstitut. Förvaringsinstitut skall vara en bank eller ett annat kreditinstitut.

I 1 kap. 1 § bankrörelselagen (1987:617) anges att med bank förstås i den lagen bankaktiebolag, sparbank och medlemsbank. I 1 kap. 4 § stadgas att utländska bankföretag får driva bankrörelse från filial i Sverige efter tillstånd från Finansinspektionen. För bankföretag hemmahörande i ett land inom EES finns särskilda regler i 1 kap. 5 §. Enligt 2 kap. 2 § första stycket 11 får en bank vara förvaringsinstitut för värdepappersfonder. Enligt 2 kap. 3 § får ett utländskt bankföretag som driver verksamhet med stöd av 1 kap. 4 § också vara förvaringsinstitut för värdepappersfonder, om detta omfattas av bankföretagets verksamhetstillstånd i det land där företaget har sitt säte.

I 2 kap. 8 § lagen (1992:1610) om finansieringsverksamhet stadgas att ett utländskt kreditinstitut, med säte utanför EES, efter tillstånd får bedriva finansieringsverksamhet från filial i Sverige. För kreditinstitut med sitt hemland inom EES finns särskilda regler i 2 kap. 9 §. Enligt 3 kap. 1 § andra stycket 9 läst tillsammans med 3 kap. 2 § får ett utländskt kreditinstitut, oavsett säte, agera som förvaringsinstitut för värdepappersfonder, om detta omfattas av institutets verksamhetstillstånd i hemlandet.

Det finns alltså ingenting i lagen om värdepappersfonder, bankrörelselagen eller lagen om finansieringsverksamhet som hindrar att utländska banker och kreditinstitut, med säte utanför EES, genom filial här i landet agerar som förvaringsinstitut för svenska värdepappersfonder. Finansinspektionen har emellertid hittills inte beviljat något tillstånd för en bank eller ett kreditinstitut från tredje land att vara förvaringsinstitut. Med andra ord existerar inga sådana förvaringsinstitut i dag utan de institut som är förvaringsinstitut för svenska värdepappersfonder har sitt säte i Sverige eller i en annan medlemsstat inom EU.

EG-kommissionen menar att UCITS-direktivet kräver att förvaringsinstitutet för en värdepappersfond skall ha sitt säte inom gemenskapen. Av direktivets artikel 8.1 framgår nämligen att ett förvaringsinstitut antingen skall ha sitt stadgeenliga säte i samma medlemsstat som fondbolaget eller vara etablerat där om det har sitt stadgeenliga säte i en annan medlemsstat.

Det finns med hänsyn till vad som sagts skäl att ändra bestämmelserna om förvaringsinstitut i lagen om värdepappersfonder så att de bättre överensstämmer med direktivets regler. Som flera av remissinstanserna har påpekat kan UCITS-direktivets regler om förvaringsinstitut anses konkurrensbegränsande såvitt avser institut från tredje land. Som medlem i EU är dock Sverige skyldigt att införa direktivets regler i den svenska lagstiftningen. Eftersom UCITS-direktivet omfattas av EES-avtalet bör förvaringsinstitutet kunna ha sitt säte inom hela EES under förutsättning av att det har en filial i Sverige. Ändringarna bör göras nu och således inte anstå i avvaktan på eventuellt förslag av Värdepappersfundsutredningen.

5 Ekonomiska konsekvenser och konsekvenser för små företag

Förslaget kan inte antas medföra några ekonomiska konsekvenser och inte heller några särskilda konsekvenser för små företag.

6 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeländringarna bör träda i kraft så snart som möjligt. Med denna utgångspunkt är lämplig dag för ikraftträdande den 1 augusti 2002.

Som tidigare nämnts har i dag alla förvaringsinstitut i Sverige sitt säte i Sverige eller i ett annat land inom EES. Det behövs därför inga särskilda övergångsbestämmelser.

7 Författningskommentar

7.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1990:1114) om värdepappersfonder

11 §

Ändringen är en konsekvens av att även filialer till kreditinstitut med säte inom EES kan vara förvaringsinstitut åt en svensk värdepappersfond.

14 §

Ändringen kommenteras i den allmänna motiveringen, se avsnitt 4.2. I fortsättningen måste alla förvaringsinstitut till svenska värdepappersfonder ha sitt säte i Sverige eller i ett annat EES-land.

7.2 Förslaget till lag om ändring i bankrörelselagen (1987:617)

2 kap. 2 §

Ändringen genomförs för att klargöra att förutsättningarna för att vara förvaringsinstitut framgår av lagen om värdepappersfonder.

7.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1992:1610) om finansieringsverksamhet

3 kap. 1 §

Ändringen genomförs för att klargöra att förutsättningarna för att vara förvaringsinstitut framgår av lagen om värdepappersfonder.

Remissinstanser som har yttrat sig över Promemoria om utländska förvaringsinstitut

Prop. 2001/02:117
Bilaga 1

Finansinspektionen, Konkurrensverket, Konsumentverket, Fondbolagens Förening, Svenska Bankföreningen, Svenska Fondhandlareföreningen, Sveriges Aktiesparares Riksförbund.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 4 april 2002

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Hjelm-Wallén, Thalén, Winberg, Ulvskog, Sahlin, Messing, Engqvist, Rosengren, Larsson, Lejon, Lövdén, Ringholm, Bodström, Karlsson

Föredragande: statsrådet Ringholm

Regeringen beslutar proposition 2001/02:117 om utländska förvaringsinstitut

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upphäver eller upprepar ett normgivningsbemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EG-regler
---------------------------	---	--

Lag om ändring i lagen (1990:1114) om värdepappersfonder

31985L0611